

НАТ Србија

Национално тело за акредитацију
и проверу квалитета у високом образовању
Комисија за акредитацију и проверу квалитета

Булевар Михајла Пупина 2
канцеларија 477, 11000 Београд
Т: +381 11 313 09 63
Е: office@nat.rs
www.nat.rs

Датум: 16.02.2020.

ТЕМАТСКА АНАЛИЗА

ИЗВЕШТАЈА РЕЦЕНЗЕНТСКИХ КОМИСИЈА О АКРЕДИТАЦИЈИ ВИСОКОШКОЛСКИХ УСТАНОВА У СКЛАДУ СА НОВИМ ПРАВИЛИМА КОЈА СУ СТУПИЛА НА СНАГУ

МАРТА 2019. ГОДИНЕ

- Др Ана Јаковљевић, секретар НАТ -

УВОД

У марту 2019. године ступили су на снагу нови правилници о акредитацији који су у поступак акредитације увели рецензентске комисије (РК), састављене од три наставника, једног студента и једног представника привреде, чији је задатак да проуче документацију коју је високошколска установа поднела уз захтев, као и да се у посети увере у тачност навода не би ли утврдили чињенично стање релевантно за доношење одлуке о акредитацији.

У овој анализи су коришћени извештаји о акредитацији седам високошколских установа у поступку акредитације (Универзитет у Београду Правни факултет, Универзитет Сигнидунум Факултет здравствених и пословних студија, Универзитет у Новом Саду Факултет техничких наука, Универзитет у Крагујевцу Факултет инжењерских наука, Универзитет у Београду Електротехнички факултет, Универзитет у Нишу Електронски факултет, Универзитет Унион Никола Тесла Факултет за инжењерски менаџмент). Иако је узорак тренутно мали (јер су прве посете по новим правилима у поступцима акредитације високошколских установа кренуле тек у септембру 2019. године) ова тематска анализа ће бити допуњена новопрстиглим извештајима. Из анализе су изостављени извештаји о почетној акредитацији јер је утврђено да се њихова садржина разликује од осталих извештаја и да је потребно њихово одвојено разматрање.

Како је спровођење поступка у почетној фази, уочљива је разлика у писању извештаја рецензентских комисија. Нису јасно назначене похвале и препоруке што указује да би у наредном периоду требало модификовати образац али и одржати обуку рецензентата о значају и очекивањима сваког новог елемента у обрасцу. Наиме, у постојећем обрасцу се поред препорука налази и део под називом *Примери изврсноности* и до сада је тај део попуњен у само 2 од 7 извештаја. Потреба за унапређењем извештаја рецензентских комисија долази одатле што су комисије у делу који се односи на испуњеност стандарда истицале похвале институцијама али део који се тиче изврсноности

није на крају попуњаван. У том контексту би можда и било потребно унапредити форму извештаја како би се олакшале будуће тематске анализе.

Модел извештаја би могао бити допуњен и следећим категоријама код сваког од стандарда који се анализира: релевантне чињенице, анализа чињеница, похвале, препоруке и закључак РК, како би се коментари РК још јасније уобличили.

У Табели 1 наведени су бројеви похвала и препорука за седам установа по стандардима за акредитацију високошколских установа.

Табела 1

Предмет евалуације	Похвале	Препоруке
1. Основни задаци и циљеви високошколске установе	1	7
2. Планирање и контрола	2	3
3. Организација и управљање	1	3
4. Студије	-	6
5. Научно-истраживачки и уметнички рад	4	-
6. Наставно особље	3	9
7. Ненаставно особље	2	4
8. Студенти	1	4
9. Простор и опрема	1	5
10. Библиотека, уџбеници и информациона подршка	5	7
11. Унутрашњи механизми за осигурање квалитета	-	19
12. Извори финансирања	-	10
13. Јавност у раду	-	1
	20	77

Из табеле се може закључити да су рецензентске комисије дале више од три и по пута препорука (3.85) него похвала а да је највише препорука било у домену *Стандарда 11 - Унутрашњи механизми за осигурање квалитета* (24.67%). Детаљнија анализа похвала и препорука по стандардима за акредитацију високошколских установа је дата у *Анексу 1*.

ТРЕНДОВИ И ПИТАЊА КОЈИ СУ ПРОИСТЕКЛИ ИЗ ПОХВАЛА И ПРЕПОРУКА РЕЦЕНЗЕНТСКИХ КОМИСИЈА

1. Основни задаци и циљеви високошколске установе

Похвала рецензентске комисије се у овом стандарду односила на савремени приступ у руковођењу једне високошколске установе, док су се препоруке односиле на дефинисање мисије, циљеве и задатке које су некада прешироко а некада уско постављени (посебно у случају обезбеђивања научног, стручног и уметничког подмлатка, као и обезбеђивање материјалних услова за модернизацију наставног и

научног рада и за унапређење издавачке делатности). Препоруке су се односиле и на јавну доступност мисије, визије, циљева и задатака на интернет страницама установа.

2. Планирање и контрола

Похвала је у овом стандарду била упућена једној институцији а односила се на подстицај за научни подмаладак у виду могућности одобравања одсуства у трајању до једне године ради стручног и научног усавршавања у иностранству или писања монографије. Препоруке су се и у овом стандарду односиле на јавну доступност планских докумената и актуелних информација.

3. Организација и управљање

Једна високошколска установа у својим органима има и Савет послодаваца како би у рад укључила релевантне заинтересоване стране, што је и истакнуто од стране Рецензентске комисије. Препоруке су се односиле на усавршавање ненаставног особља, затим организацију и комуникацију унутар саме установе као и обухват стратегија, које само делимично укључују руководство и наставно особље.

4. Студије

Похвала у овом стандарду није било а препоруке су се односиле на прецизније дефинисање компетенција које студенти стичу завршетком одређених студијских програма, затим дефинисање критеријума по којима се може одредити "тежина" предмета, што би могло да доведе до јасније расподеле ЕСПБ бодова по предметима, као и да ВШУ ради на увођењу заједничких студијских програма са ВШУ из иностранства.

5. Научно-истраживачки и уметнички рад

Похвале рецензентских комисија су се у овом стандарду односиле на планирање и реализацију научноистраживачког рада, његов мултидисциплинарни карактер, праћење резултата истраживача као и издавачка делатност, док препорука није било.

6. Наставно особље

Похвале комисија се односи на ниво квалитета наставника као и на увођење критеријума за напредовање у наставничка звања који су строжији од минималних критеријума Националног савета за високо образовање и Већа научних области Универзитета.

Препоруке су биле у погледу повећања броја наставника и сарадника, затим њиховој равномернијој оптерећености и унапређење њихових вештина како би прихватили нове технологија и средстава комуникације а тиме и коришћење нових модерних облика наставе уместо класичних, у комуникацији и настави.

7. Ненаставно особље

У оквиру овог стандарда комисије су похвалиле једну установу због постојања службеника задуженог за рад са особама са хендикепом, као и сразмеран број наставног и ненаставног особља чиме је омогућено коректно одвијање наставних и других процеса на ВШУ и доводи до растерећење финансијских и просторних ресурса установе што дугорочно треба задржати и неговати.

Препоруке комисија су се односиле на уочене слабости које се тичу неуређеног поступка и правила о напредовању ненаставног особља као и на неравномерну расподелу ненаставног особља у стручној служби.

8. Студенти

Похвала комисије је у овом случају била упућена једној установи која има усвојен Правилник о критеријумима и начинима за пружање подршке студентима из осетљивих друштвених група који представља системско решење ВШУ за рад са овом категоријом студената. У складу са наведеним правилником је именован један извршилац са високим образовањем из области друштвено-хуманистичких наука, на пословима планирања подршке

Комисије су установама у оквиру овог стандарда препоручиле да посвете више пажње развоју комуникационих и презентационих вештина студената, али не на уштрб смањења стручног знања, затим да посвете адекватну пажњу и предузму одређене мере како би се повећао број студената који успева да заврши мастер студије у предвиђеном року и смањио број студената који одустаје од докторских студија, да предвиде мере које омогућавају да расподела студената по модулима на основу квота прати кретање на тржишту (евентуално и жеље студената) као и да уведу перманентно праћење напредовања студената по генерацијама.

9. Простор и опрема

Похвала комисије се у оквиру овог стандарда односила на приступачност простора лицима са хендикепом, као и доступност електронских уџбеника, тактилних табли са Брајевим системом као и извршеној инсталацији индукционог система за амплификацију говора за лица са оштећеним слухом.

Препоруке су се односиле на приступачност простора и опреме за лица са хендикепом, проширење просторних капацитета, као и унапређење нивоа техничке и софтверске опремљености наставника и сарадника у процесима припреме наставе и испита и научно-истраживачком раду (на располагању треба да имају рачунаре, софтверске пакете, приступе базама података, Кобсону и сл.)

10. Библиотека, уџбеници и информациона подршка

Похвале комисија су биле упућене установама у домену осавремењавања библиотечког фонда, запошњавања компетентног и квалитетног кадра који се континуирано и стручно усавршава, затим развој информационих система и инфраструктура, умрежавање рачунара и унапређење мрежних ресурса, набавку лаптоп рачунара и видео бимова и др., као и у серверску и другу опрему као подршку напредним сервисима као што су видео конференције, учење на даљину..итд. као и обим уџбеничке литаратуре.

Препоруке су се пак кретале у домену унапређења свега наведеног: броја рачунара, проширења библиотечког фонда, развој информациона система, унапређење издавачке делатности, итд.

11. Унутрашњи механизми за осигурање квалитета

Похвала у анализи овог стандарда није било али је зато било највише препорука и односиле су се на израду стратешких докумената установе, дефинисање циљева и активности за њихову реализацију, унапређење унутрашњих механизма за обезбеђење квалитета, ефикаснији и ефектнији рад свих запослених, усавршавање и напредовање запослених као и подизање свести међу свим запосленима о значају обезбеђења квалитета.

12.Извори финансирања

Похвала комисија није било у овом стандарду а препоруке су биле усмерене на проналажењу додатних извора финансирања кроз различите аспекте: сарадњу са привредом, комерцијализацију услуга, учествовање на пројетцима..итд.

13. Јавност у раду

Ни у овом стандарду није било похвала већ једна препорука да се интернет презентација установе унапреди тако да га просечно информатички образовано лице са лакоћом могло користити.

ЗАКЉУЧАК

Као што је на почетку истакнуто, иако је ова анализа урађена на релативно малом узорку, ипак је могуће извући корисне закључке који могу да унапреде рад рецензентских комисија и допринесу уједначавању извештаја као основа за будуће тематске анализе. Оно што се може уочити су одређене категорије које се препознају у рецензентским извештајима како у домену похвале тако и у домену препорука што може знатно помоћи за унапређење квалитета рада рецензентских комисија.

Ваљало би напоменути да се препоруке упућене једном броју установа могу упутити и осталим установама у узорку, а које рецензентске комисије нису навеле у извештају. Нпр. током посета обављених на неколико техничких факултета у Србији (Електротехнички факултет Универзитета у Београду, Факултет техничких наука Универзитета у Новом Саду, Факултет инжењерских наука Универзитета у Крагујевцу и Електронски факултет Универзитета у Нишу) разговарано је о потребама студената ових факултета за развојем социјалних и презентационих вештина као и како смањити број младих инжењера који одустају од завршетка мастер и докторских студија када пронађу посао, а препоруке у смислу превазилажења ових изазова у извештају је навела само једна Рецензентска комисија.

Како би се извештаји у будуће уједначили неопходно је

1. Допунити извештај рецензентских комисија;
2. Организовати додатне обуке рецензентата;
3. обучити Стручну службу која би требало да усмерава рад рецензентских комисија у складу са ставовима и закључцима Комисије за акредитацију и проверу квалитета утврђених на основу претходно спроведених анализа;

Анекс 1

Предмет евалуације	Поткатегорије	Учесталост (укупно установа)
1. Основни задаци и циљеви високошколске установе	Похвале	
	Стратешки приступ руковођењу	1/7
	Препоруке	
	Дефинисање	4/7
	Објављивање	3/7
2. Планирање и контрола	Похвале	
	Подстицај научног подмлатка	1/7
	Доступност информација на интернет страници установе	1/7
	Препоруке	
	Доступност информација на интернет страници	2/7
3. Организација и управљање	Похвале	
	Сарадња са привредом	1/7
	Препоруке	
	Развој ненаставног особља	1/7
	Организациона структура установе	1/7
	Унапређење квалитета руководства и наставног особља	1/7
4. Студије	Похвале	
	-	-
	Препоруке	
	Дефинисање компетенција	2/7
	Мерење оптерећења у ЕСПБ	1/7
5. Научно-истраживачки и уметнички рад	Похвале	
	Планирање и реализација научно-истраживачког рада	1/7
	Тип НИРа	1/7
	Праћење рада истраживача	1/7
	Издавачка делатност	1/7
	Препоруке	
-	-	
6. Наставно особље	Похвале	
	Квалитет наставног особља	3/7
	Препоруке	
	Величина групи за предавања и вежбе	1/7
	Број наставника и сарадника	4/7

	Усавршавање(напредовање) наставног особља	2/7
7. Ненаставно особље	Похвале	
	Рад са осетљивим групама студената	1/7
	Равнотежа у бројевима између наставног и ненаставног особља	1/7
	Препоруке	
	Усавршавање(напредовање) ненаставног особља	3/7
	Организација службе	2/7
8. Студенти	Похвале	
	Рад са осетљивим групама студената	1/7
	Препоруке	
	Развој вештина студената	1/7
	Већа успешност студената мастер и докторских студија	1/7
	Захтев тржишта за кадром	1/7
	Праћење студената по генерацијама	1/7
9. Простор и опрема	Похвале	
	Приступачност лицима са хендикепом	1/7
	Препоруке	
	Унапређење квалитета простора и опреме	4/7
	Приступачност лицима са хендикепом	1/7
10. Библиотека, уџбеници и информациона подршка	Похвале	
	Квалитет библиотеке, уџбеника и информационог система	5/7
	Препоруке	
	Унапређење фонда опреме	1/7
	Проширење библиотечног фонда и простора	3/7
	Развој информационог система	1/7
	Развој истраживачке делатности	2/7
11. Унутрашњи механизми за осигурање квалитета	Похвале	
	-	-
	Препоруке	
	Израда стратешких докумената	4/7
	Унапређење система квалитета	5/7
	Изградња културе квалитета	7/7
12. Извори финансирања	Похвале	
	-	-
	Препоруке	
	Проналажење додатних извора прихода	7/7
	Појашњење извора прихода	1/7
13. Јавност у раду	Похвале	
	-	-

	Препоруке	
	Конципирање интернет странице тако да буде user friendly	1/7